

Nowe prawo oświatowe – nowe możliwości i szanse. Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach ponadgimnazjalnych

W świetle nowego prawa oświatowego doradztwo edukacyjno-zawodowe od września 2012 roku staje się istotnym i obligatoryjnym elementem udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej również dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Dzięki zmianom w prawie oświatowym szkoła ponadgimnazjalna może teraz pełniej i efektywniej wspierać uczniów w odnajdywaniu własnej drogi edukacyjnej i kariery zawodowej, łącząc te działania z szeroko pojmowaną pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Zdecydowanie warto wykorzystać tę szansę, aby wzbogacić ofertę edukacyjną szkoły oraz wzmocnić jej prestiż i wizerunek w otoczeniu społecznym.

Doradztwo edukacyjno-zawodowe – nowe zadania

Ministerstwo Edukacji Narodowej Rozporządzeniem z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2010 nr 228, poz. 1487) wprowadziło obowiązek prowadzenia działań obejmujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach ponadgimnazjalnych. Rozporządzenie określa zadania doradcy zawodowego i wkomponowuje wspieranie uczniów w planowaniu dalszej edukacji i kariery zawodowej w obszerny kontekst pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia doradca zawodowy (lub – jeśli w szkole nie ma doradcy zawodowego – obligatoryjnie wyznaczony przez dyrektora nauczyciel, który będzie pełnił taką rolę) jest członkiem zespołu specjalistów. Razem z nimi realizuje pomoc i wsparcie dla dzieci ze specjalnymi

potrzebami edukacyjnymi, a także wykonuje zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego na rzecz uczniów całej szkoły. Co więcej, jego zadaniem jest koordynowanie działań mających na celu doradztwo i podejmowanie współpracy w tym zakresie z innymi nauczycielami oraz otoczeniem zewnętrznym szkoły. W § 16. rozporządzenia czytamy, że: „zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej organizuje się w celu wspomaganie uczniów gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, przy wykorzystaniu aktywnych metod pracy. Zajęcia prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści”.

Zmieńmy nowe zadania w ważny atut szkoły

Dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych mają zatem niepowtarzalną szansę, którą dają

im nowe przepisy: mogą uczynić z doradztwa edukacyjno-zawodowego duży atut i mocny punkt swojej szkoły! Pamiętajmy, że nowoczesne doradztwo kariery – profesjonalne wspieranie uczniów w planowaniu dalszej edukacji i kariery zawodowej – stanowi zawsze bardzo istotną wartość dodaną nawet do najlepszej oferty edukacyjnej. Wprowadzenie, w profesjonalny sposób, tych zajęć do szkoły znacznie podnosi jej prestiż w otoczeniu społecznym i jest sporym atutem w procesie rekrutacji przyszłych uczniów. Jak to zrobić w praktyce, opowiem na końcu niniejszego artykułu – najpierw zobaczymy, na czym ogólnie polegają wprowadzone zmiany.

Najważniejsze elementy pomocy psychologiczno-pedagogicznej

W pakiecie nowych rozporządzeń bazowe jest wspomniane Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psycholo- ▶

Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej

SDSiZ RP jest największą i najstarszą w naszym kraju organizacją społeczną, skupiającą w swoich szeregach aktywne osoby profesjonalnie zajmujące się poradnictwem zawodowym. Stowarzyszenie działa na rzecz specjalistów zajmujących się problematyką orientacji i poradnictwa zawodowego młodzieży i dorosłych oraz łagodzenia skutków bezrobocia. Stowarzyszenie zostało założone w 1990 r. przez Profesor Wandę Rachalską.

Członkami stowarzyszenia są doradcy – praktycy z poradni psychologiczno-pedagogicznych, urzędów pracy, szkół, organizacji pozarządowych, fundacji, Ochotniczych Hufców Pracy, ▶

giczno-pedagogicznej w publicznych przed-
szkolach, szkołach i placówkach. Od wrześ-
nia 2012 roku nakłada ono na szkoły po-
nadgimnazjalne obowiązek prowadzenia
działań z zakresu doradztwa edukacyjno-
zawodowego. Określa zadania doradcy
oraz pokazuje, w jaki sposób wspieranie
uczniów w planowaniu dalszej edukacji
i kariery zawodowej wpisuje się w pomoc
psychologiczno-pedagogiczną.

Doradca zawodowy powinien obejmować
swoim działaniem całą szkołę. Jego praca
w klasie polega na rozpoznawaniu potrzeb
uczniów związanych z planowaniem dalszej
edukacji i kariery zawodowej, z diagnozo-
waniem ich preferencji i predyspozycji, dos-
tarczaniem informacji związanych z dalszą
edukacją i rynkiem pracy. Doradca może
prowadzić zarówno zajęcia grupowe, warsz-
taty, treningi umiejętności, jak i wsparcie
indywidualne. Prawdopodobnie zaplanowany
proces doradczy obejmuje wiele różnorod-
nych i długofalowych działań przez cały
okres pobytu ucznia w szkole.

Formy pracy z młodzieżą nie powinny ogra-
niczać się tylko do murów szkoły. Wręcz
przeciwnie – należy wykorzystywać wszel-
kie okazje, aby praktycznie pokazać rynek
pracy, nauczyć sposobów jego poznawa-
nia i eksploracji oraz wyposażyć młodzież
w umiejętności niezbędne do efektywne-

go szukania pracy. Jak wszyscy doskonale
wiemy, niektórzy potrzebują szczególnego
wsparcia. Rozporządzenie przewiduje, że
uczniom ze specjalnymi potrzebami (np.
z niepełnosprawnością, niedostosowaniem
społecznym lub z innymi zagrożeniami roz-
wojowymi) będzie udzielana pomoc psy-
chologiczno-pedagogiczna. W jej ramach
uczniowie ze SPE również otrzymają ade-
kwatne do swoich potrzeb wsparcie z zak-
resu doradztwa edukacyjno-zawodowego.
Uczniowie ze specjalnymi potrzebami nie
mogą być przy tym grupą naznaczoną ne-
gatywnie i traktowaną inaczej. Zawsze nale-
ży dbać o ich pełną integrację z całą klasą
(społecznością szkoły) i wszystkie możliwe
do podjęcia wspólnie działania pomocowe
realizować razem ze wszystkimi.

Podstawą podjęcia jakichkolwiek działań po-
mocowych powinno być rzetelne rozpozna-
nie potrzeb i możliwości ucznia. Diagnoza to
podstawowy i stały element pracy doradcy
zawodowego. Kluczowe dla zaplanowania
pomocy w zakresie doradztwa edukacyjno-
zawodowego konkretnemu uczniowi są:

- przyjrzenie się uczniom pod kątem ich
potencjału, predyspozycji i preferencji
w zakresie uczenia się oraz wyboru dalszej
ścieżki kształcenia i kariery zawodowej;
- poznanie poziomu rozwoju kompetencji
społecznych i osobistych;

- rozpoznanie ograniczeń natury zdrowot-
nej, fizycznej, emocjonalno-społecznej, itp.;
- ustalenie możliwych scenariuszy inter-
wencji i wsparcia.

Nowe podejście do pomocy psychologicz-
no-pedagogicznej kładzie duży nacisk na
indywidualizację i efektywność wsparcia.
Zdiagnozowane potrzeby i potencjał ucznia
powinny być skutecznie wspieranie w indy-
widualnym, elastycznie realizowanym pro-
cesie doradztwa.

W rozporządzeniu widoczne są dwie ścież-
ki udzielania pomocy psychologiczno-
pedagogicznej uczniom ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi. Pierwszą grupę
stanowią uczniowie mający orzeczenie o po-
trzebie kształcenia specjalnego. Drugą zaś
– uczniowie z innym orzeczeniem (w przy-
padku szkół ponadgimnazjalnych będzie to
orzeczenie o potrzebie indywidualnego na-
uczania) lub z innymi opiniami, rozpoznani
w szkole jako potrzebujący pomocy psy-
chologiczno-pedagogicznej. Wobec tych
grup stosowane będą odmienne procedury
postępowania, również dokumentacja nie
będzie jednakowa. Dla uczniów z pierwszej
grupy zespół opracuje indywidualny prog-
ram edukacyjno-terapeutyczny, a dla dru-
giej – kartę indywidualnych potrzeb ucznia
oraz plan działań wspierających. W obie
ścieżki wpisane są zadania z zakresu do- ▶

▶ a także pracownicy wyższych uczelni, instytucji
szkolących oraz niepublicznych instytucji rynku
pracy.

Wybrane osiągnięcia Stowarzyszenia to:

- zorganizowanie w 2002 r. Międzynarodowe-
go Kongresu Poradnictwa Zawodowego *Do-
radca: Profesja, Pasja, Powołanie*;
- zainicjowanie i skuteczne doprowadzenie
do zmian systemowych w postaci osadzenia
w szkołach i poradniach psychologiczno-
pedagogicznych doradcy zawodowego
(stanowisko), zapisanych w ustawach i rozpo-
rządzeniach Ministerstwa Edukacji;
- otwarte poszukiwanie partnerów do inicjo-
wania dalszych zmian o charakterze syste-
mowym, służących poprawie jakości usług
doradztwa zawodowego oraz wykorzystania
potencjału środowisk, reprezentowanych
przez członków SDSiZ.

Stowarzyszenie odwołuje się do potrzeb człon-
ków, dostosowując kierunki pracy (zadania sta-
tutowe, działania bieżące i projektowane) do
stanu zebranego na podstawie analiz i badań.
Prowadzi także coroczne [Ogólnopolskie Tygo-
dnie Kariery](#) oraz organizuje finansowaną przez
MEN Olimpiadę z Wiedzy o Planowaniu i Zarzą-
dzaniu Karierą Zawodową.

Więcej informacji na stronie internetowej [Sto-
warzyszenia](#).

Wojciech Kreft
Przewodniczący SDSiZ RP
Kontakt: wojtek.kreft@sdsiz.pl

radztwa edukacyjno-zawodowego realizowanego w szkołach.

W tym artykule nie opisuję szczegółów pracy doradcy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Wiedzę na ten temat, materiały i gotowe formularze można znaleźć w multimedialnym szkoleniu *Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole w świetle nowych przepisów zmieniających system pomocy psychologiczno-pedagogicznej* przygotowanym przez Ośrodek Rozwoju Edukacji i Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych dla rad pedagogicznych. Poniżej opiszę natomiast drugi obszar pracy doradcy wynikający z rozporządzenia – ukierunkowany na rzecz całej szkoły.

Praca doradcy na rzecz całej szkoły

Oprócz wykonywania zadań realizowanych w ramach zespołu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, doradca pracuje na rzecz całej szkoły. Dopiero wtedy, gdy w tak szerokiej perspektywie zobaczymy obszar pracy doradcy zawodowego, pojawi się szansa na nową jakość i sukces oferty edukacyjnej – będziemy mogli nazwać szkołę prawdziwym mostem do przyszłości dla naszych uczniów.

Jakie zadania wchodzić zatem bezpośrednio w zakres obowiązków szkolnego doradcy

zawodowego? W § 31. przytaczanego już rozporządzenia MEN czytamy: „Do zadań doradcy zawodowego należy ponadto:

1. systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania poszczególnych uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
2. gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie zasobów informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia;
3. prowadzenie zajęć przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej;
4. koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę i placówkę;
5. współpraca z innymi nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego”.

Piramida kariery

Zanim przejdę do opisu poszczególnych zadań, proponuję najpierw krótkie rozważania nad tym, co powinno stanowić podstawę wdrażania usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole. Aby móc w pełni profesjonalnie realizować usługi takiego doradztwa, należy oprzeć planowane działania na wybranym pragmatycznym schemacie,

modelu procesu planowania kariery. Świadomie nie zamierzam odwoływać się tu do wielkich autorytetów i teorii naukowych, lecz chcę zaproponować Państwu praktyczne rozwiązanie. Jest nim z pewnością – stosowany i popularny w naszym kraju – model tzw. piramidy kariery (zob. **Rysunek 1**). Pokazuje on w prosty, obrazowy sposób najważniejsze etapy i elementy całego procesu planowania kariery.

Jak widzimy na schemacie piramidy, jej podstawą – pierwszym etapem – jest dokonanie samooceny, uzyskanie samowiedzy o własnym potencjale, o mocnych i słabych stronach. Podczas lekcji, zajęć, ćwiczeń czy warsztatów należy przeanalizować zainteresowania, zdolności, cechy osobowości, wartości i oczekiwania oraz posiadaną wiedzę. Każdy uczeń powinien mieć pełną świadomość swoich możliwości oraz tego, o co może i powinien walczyć na drodze rozwoju edukacyjno-zawodowego. Jest to nieustanne, powtarzane wciąż od nowa, szukanie odpowiedzi na pytania typu: Kim jestem? Jaki mam potencjał? Jak mogę zwiększyć swoje atuty/możliwości/szanse?

Drugim etapem działań, według piramidy, jest poszukiwanie informacji o świecie zewnętrznym. Skoro znam już samego siebie, to muszę teraz dowiedzieć się, jak ten swój potencjał najlepiej wykorzystać, jaką wy-

Rysunek 1. Piramida kariery opracowana przez firmę Progra

▶ brać dalszą ścieżkę kształcenia, gdzie najlepiej (dla dalszego rozwoju) ulokować się na rynku pracy... Bardzo ważne jest tu nauczenie każdego ucznia poszukiwania, oceny, selekcji, doboru i gromadzenia informacji m.in. o trendach na rynku pracy, świecie zawodów, możliwych ścieżkach edukacyjnych oraz wszystkich innych indywidualnych uwarunkowaniach mających wpływ na podejmowane decyzje i plany.

Trzecim etapem procesu tworzenia indywidualnej ścieżki kariery jest nabycie wszechstronnej umiejętności podejmowania decyzji oraz tworzenia krótko- i długoterminowych planów działania, w tym szczególnie dotyczących drogi edukacyjnej i rozwoju kwalifikacji. Dzisiejszy świat pracy wymaga gotowości do ich ciągłego podwyższania: czy to w formie ukończenia dodatkowej szkoły, rozpoczęcia studiów podyplomowych, czy ukończenia kursu lub specjalistycznego szkolenia. W wielu zawodach niezbędne są umiejętności samokształcenia i samodzielnego śledzenia nowości w danej dziedzinie zawodowej, stałego uzupełniania znajomości literatury fachowej i ciągłe zwiększanie poziomu swoich kompetencji.

Kolejnym, czwartym etapem jest realizacja podjętych decyzji, czyli wykorzystanie ogromnego pakietu wiedzy i umiejętności o tym, jak poruszać się na rynku pracy –

jak przejść przez rozmowę kwalifikacyjną, jak napisać dobre CV, list motywacyjny, jak zaprezentować swoje możliwości, wiedzę i osiągnięcia potencjalnym pracodawcom. Etap piąty natomiast – szczyt piramidy – to właściwy moment na ogólną refleksję: Czy to co osiągnąłem jest szczytem moich marzeń, końcem drogi zawodowej, czy też nadszedł czas na nowe cele, nowe oceny, decyzje i plany?

Pamiętajmy! Nie sposób przejść wszystkich etapów „w skrócie” (np. podczas dwóch-trzech lekcji czy jednego spotkania z doradcą). W całym modelu piramidy ważne jest założenie, że pokonanie wszystkich stopni na drodze do kariery zawodowej to długotrwały, pracochłonny i powtarzalny proces.

Przebiega on w podobny sposób na każdym etapie życia człowieka. Jednak szczególnie istotne jest, aby to w szkole każdy uczeń poznał poszczególne kroki oraz nauczył się podstawowych umiejętności i przygotował do dalszego uszczegóławiania swojego planu na życie w kolejnych latach. Będzie się on zmieniał i ewoluował, ale jego mocne podstawy należy budować jak najwcześniej. Nagrodą za ciężką pracę będzie zdobycie takich zdolności, które zdecydowanie zwiększą indywidualne szanse każdego ucznia na osiągnięcie sukcesu w przyszłości.

Zadania doradcy w szkole ponadgimnazjalnej

1. Systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej

Diagnozowanie to ocena i opis potrzeb uczniów, poziomu ich wiedzy i umiejętności dotyczących planowania przyszłości edukacyjno-zawodowej. To z jednej strony określenie, jakie zasoby informacji są potrzebne uczniom i jakie powinny być zgromadzone w szkole do ich dyspozycji (np. ulotki, broszury, informatory, poradniki, teczki informacji o zawodach itp.), zaś z drugiej strony – opis tematów, lekcji, zajęć, warsztatów i innych form zajęć, które powinny zostać dla nich zorganizowane, aby wzmocnić ich umiejętności podejmowania decyzji i planowania szczegółowych elementów przyszłości edukacyjno-zawodowej.

Najprostszym narzędziem do badania potrzeb uczniów, zarówno w zakresie zasobów, jak i przydatnych im zajęć, jest samodzielnie wykonana ankieta. Możemy dzięki niej poznać nie tylko potrzeby uczniów, lecz także oszacować ich poziom przygotowania w dziedzinie planowania swojego rozwoju edukacyjno-zawodowego. Należy jednak pamiętać, że potrzeby w tym zakresie mogą należeć do tzw. potrzeb nieświadomych – młodzież nie wie jeszcze, na czym polega ▶

Zmiany w prawie w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach – płyta CD

W świetle zmian w prawie oświatowym doradztwo edukacyjno-zawodowe staje się istotnym elementem udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE, we współpracy ze Stowarzyszeniem Doradców Szkolnych i Zawodowych, w 2011 r. przygotował płytę CD zawierającą m.in.

- prezentację przydatną do przeprowadzenia interaktywnego szkolenia dla rad pedagogicznych szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, związaną z realizacją doradztwa zawodowego w świetle zmian prawnych dotyczących udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- trzy nowe, bezpłatne, kompleksowe i rozbudowane narzędzia diagnostyczne i materiały metodyczne wspomagające proces rozpoznawania u uczniów predyspozycji i zainteresowań zawodowych. Opracowane zostały w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – projektu Ministerstwa Edukacji Narodowej,
- artykuły i opracowanie merytoryczne.

W materiałach zamieszczonych na płycie, poza ogólnymi kierunkami zmian w prawie, naświetlone zostały konkretne obowiązki i zadania doradcy zawodowego (lub osoby pełniącej jego ▶

► cały proces planowania kariery, jakie zasoby w ogóle istnieją, i w rezultacie nie ma świadomości, jakich zasobów potrzebuje.

O wiele bardziej trafne i zalecane będzie zatem przeprowadzenie odrębnej, wstępnej lekcji na temat planowania kariery i zasobów informacji edukacyjno-zawodowej. Podczas zajęć nauczyciel najpierw może przedstawić model piramidy planowania kariery, następnie opisać główne rodzaje dostępnych zasobów, a dopiero na koniec zapytać, które z nich uczniowie uznają za najbardziej potrzebne.

Podczas takiej lekcji można także zdiagnozować potrzeby uczniów w zakresie tematów, lekcji, zajęć, warsztatów i/lub innych form zajęć. Nawet w trakcie dyskusji kierowanej przez nauczyciela może on ocenić ogólny poziom przygotowania klasy do planowania swojego rozwoju edukacyjno-zawodowego. Można również przygotować do tej oceny prostą ankietę z kilkoma pytaniami oceniającymi wiedzę i umiejętności w poszczególnych obszarach piramidy kariery. Ogół informacji zebranych podczas tej jednej lekcji pozwoli na stworzenie dopasowanego do potrzeb uczniów planu realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego.

2. Gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie zasobów informacji edukacyjnych

i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia

Informacja edukacyjno-zawodowa to wszelkie zbiory danych potrzebne jednostce do podejmowania kolejnych decyzji edukacyjnych, wyboru zawodu oraz decyzji o wejściu na rynek pracy i funkcjonowaniu w nim. Są to bardzo obszerne zbiory zasobów, które trzeba dość często aktualizować.

Dwa pierwsze elementy opisu zadania, czyli „gromadzenie i aktualizacja zasobów” wydają się dość oczywiste. Jednakże trzeba pamiętać, że interesują nas wyłącznie sprawdzone, rzetelne i aktualizowane źródła informacji. Szczególnie dokładnie należy sprawdzać to, co pojawia się w internecie. Najlepiej, jeśli zasoby mają wyraźnie oznaczoną datę utworzenia, podanego autora odpowiedzialnego za ich aktualność oraz jakiegokolwiek referencje, certyfikaty itp. potwierdzające ich wartość merytoryczną.

Jeśli chodzi o udostępnianie zasobów, to wymienia się tu najczęściej trzy formy realizacji:

- bezpośrednie udostępnianie zasobów informacji,
- przekazywanie wiedzy na temat różnych źródeł informacji,
- dokonywanie prezentacji specyficznych narzędzi i metod informacji zawodowej.

Ze względu na lawinowo rosnącą ilość źródeł i zasobów wiedzy, dużego znaczenia nabiera nauczanie każdego ucznia samodzielnego poszukiwania aktualnej i rzetelnej informacji. Zamiast dawać młodym ludziom gotowe zestawy potrzebnych informacji, wskazujemy na różne jej źródła. Doradcy zależy przede wszystkim na tym, aby każdy uczeń potrafił sam zbudować własną strategię poszukiwania potrzebnej mu informacji i modyfikować ją w przyszłości, zależnie od bieżących potrzeb i zakrętów na swoich edukacyjno-zawodowych ścieżkach.

Profesjonalne, właściwe i efektywne świadczenie usług doradztwa edukacyjno-zawodowego wymaga posiadania nie tylko zasobów informacji, lecz także odpowiedniego wyposażenia obejmującego sprzęt (elektroniczny, biurowy, komputerowy) oraz narzędzia pracy. Odpowiedni sprzęt (m.in. komputer z drukarką i łączem internetowym, kserokopiarka, rzutnik multimedialny) jest potrzebny do użytkowania posiadanych zbiorów informacji. Niezbędne narzędzia pracy doradcy (m.in. portfolio szkolnego doradcy zawodowego, portfolio ucznia, specjalistyczne oprogramowanie, testy i kwestionariusze, metoda Indywidualnego Planu Działania, książki, zeszyty, segregatory metodyczne dla szkolnych doradców zawodowych) także są niezbędne do wykorzystania posiadanych zasobów informacji. ►

► funkcję w szkole) oraz zakres jego współpracy z nauczycielami i specjalistami w szkole. Mamy nadzieję, że materiał ten przyczyni się do lepszego zrozumienia, w jaki sposób szkoła może wspierać uczniów w odnajdowaniu własnej drogi edukacyjnej i kariery zawodowej.

Równocześnie informujemy, że płyta zostanie przekazana do wszystkich poradni psychologiczno-pedagogicznych w Polsce.

Opracowała: Katarzyna Leśniewska

► Wybrane rodzaje zasobów informacji, które powinny być gromadzone w szkole:

- ulotki i broszury informacyjne,
- ulotki o zawodach,
- przewodniki po zawodach,
- teczki informacji o zawodach,
- charakterystyki, monografie zawodów itp.,
- filmy o zawodach,
- poradniki i broszury dla młodzieży,
- informatory edukacyjno-zawodowe,
- specjalistyczne oprogramowanie komputerowe z dziedziny informacji edukacyjno-zawodowej,
- klasyfikacje zawodów i specjalności,
- czasopisma i publikacje,
- analizy rynku pracy,
- informatory o instytucjach szkoleniowych,
- bazy danych o pracodawcach.

Podane powyżej zestawienie rodzajów zasobów informacji należy traktować jako podstawowe, podlegające poszerzeniu o dodatkowe potrzebne elementy, które nie może jednak być ograniczane.

Wyposażenie warsztatu pracy szkolnego doradcy zawodowego wymaga ciągłego uzupełniania i aktualizacji, niezbędne jest poszerzanie zbiorów informacji zawodowej, trzeba zwrócić uwagę także na systematyczny rozwój i wzbogacanie zasobów oraz stosowanych metod i narzędzi. Jak wi-

dać, pełne i kompleksowe zasoby informacji edukacyjno-zawodowej mogą zająć dużą część biblioteki szkolnej. Programy komputerowe, testy psychologiczne, bazy danych, zasoby internetowe mogą być zainstalowane również w szkolnych pracowniach informatycznych. Duża część zasobów dostępna jest w postaci elektronicznej, np. jako zasób internetowy, multimedialne programy edukacyjne, gry symulacyjne czy gry społecznościowe na Facebooku. Dzięki temu mogą być dostępne dla młodzieży nie tylko w szkole, lecz także podczas pracy w domu.

3. Prowadzenie zajęć przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej

Możliwości prowadzenia zajęć są bardzo duże, do najczęściej wymienianych należą:

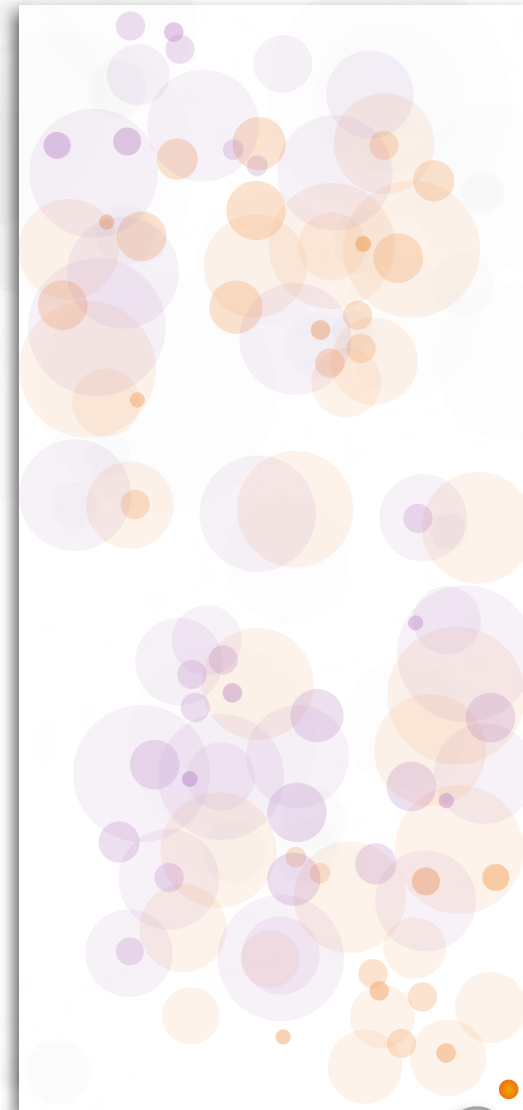
- lekcje prowadzone według ustalonego programu (zbudowanego na bazie diagnozy potrzeb, modelu piramidy czy też innych modeli, schematów, podstaw);
- warsztaty i treningi – obejmujące naukę konkretnych umiejętności związanych z zarządzaniem własną karierą edukacyjno-zawodową;
- wolontariat (świetna forma poznania świata pracy);
- staże, praktyki, programy pracy „na próbę”;
- sesje samopoznania (specjalne warsztaty zawierające m.in. testy do samobadania);

- zajęcia wspierające proces przejścia ze szkoły na rynek pracy;
- specjalne programy uczące poszukiwania pracy (m.in. rozmowy kwalifikacyjne, pisanie CV itp.);
- dla przyszłych absolwentów wychodzących na rynek pracy – pomoc w znalezieniu pracy.

4. Koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę i placówkę

Intencją treści tego zadania jest mocne podkreślenie, że doradca zawodowy nie może działać w szkole sam! Pamiętajmy, że powinien on współplanować i koordynować całość zadań realizowanych przez placówkę na rzecz uczniów, rodziców i innych nauczycieli w zakresie wyboru przez uczniów kierunku kształcenia i zawodu. Zadanie koordynacji tych wszystkich działań jest bardzo ważne i odpowiedzialne. Z jednej strony powinno być wsparciem i inspiracją dla innych nauczycieli, zaś z drugiej musi zapewnić komplementarne, i wzmacniające działania całej szkoły w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego.

5. Współpraca z innymi nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego
Zadanie koordynacji musi być wzmocnione właściwą współpracą, która powinna ozna-

► czuć m.in. zbieżne cele i wspólny model usług doradczych, wspólne planowanie dalekosiężnych działań, wspólne doskonalenie swoich kompetencji (webinaria, szkolenia, samokształcenie), wspólne wykorzystywanie posiadanych zasobów informacji, narzędzi i metod, wspólne kreatywne myślenie na temat form zajęć zarówno w szkole, jak i poza nią.

Kiedy to wszystko realizować? W ramach jakich godzin poprowadzić te ważne i potrzebne zajęcia? Wariantów mamy co najmniej kilka:

- godziny do dyspozycji dyrektora szkoły,
- tzw. godziny karciane,
- wolne godziny, zastępstwa itp.,
- dodatkowe zajęcia po lekcjach,
- regularne koło zainteresowań,
- samodzielna praca ucznia (biblioteka, pracownia informatyczna, praca w domu),
- projekty edukacyjne.

Zbierzmy najważniejsze fakty dla realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach ponadgimnazjalnych wynikające z aktualnie obowiązujących rozporządzeń:

- Realizacja zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego od września 2012

roku jest obowiązkiem szkół ponadgimnazjalnych.

- Jeśli w szkole nie ma doradcy zawodowego, dyrektor wyznacza nauczyciela, który będzie pełnił taką funkcję.
- Szkoła może korzystać ze wsparcia doradcy zatrudnionego poza szkołą.
- Doradca zatrudniony w szkole jest członkiem zespołu. Doradca zatrudniony w poradni może uczestniczyć w posiedzeniach zespołu na wniosek dyrektora.
- Zadania zespołu są również zadaniami doradcy.
- Doradca lub nauczyciel realizujący zadania doradcy współpracuje z nauczycielami i rodzicami, wykonując zadania na rzecz całej szkoły.

Jak z sukcesem wdrożyć w praktyce doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole? Recepta brzmi: zastosować najnowsze, innowacyjne narzędzia, metody i technologie, wykorzystać *edutainment*, czyli „uczyć, bawiąc”, dotrzeć do młodzieży nowymi kanałami i za pośrednictwem nowych form przekazu (np. Facebook, gry), przekazać nadzór nad działaniem w ręce doświadczonych specjalistów (np. doradca zawodowy zatrudniony w szkole lub z instytucji zewnętrznej), zapewnić szkolenia pracow-

nikom szkoły, zaangażować rodziców, zapewnić szkole stały dostęp do nowej wiedzy, narzędzi i materiałów.

Pamiętajmy: bardzo trudno jest dzisiaj efektywnie i skutecznie funkcjonować na rynku pracy bez całego pakietu wiedzy, umiejętności i kompetencji związanych z aktywnym planowaniem rozwoju zawodowego. Doradztwo edukacyjno-zawodowe w istotny sposób wpływa na nasz potencjał rozwojowy. Umożliwia ono nauczenie każdego człowieka – w trakcie standardowego procesu edukacji – optymalnego planowania swojego rozwoju zawodowego. Wszyscy uczniowie są w stanie nauczyć się tak planować swój rozwój zawodowy, aby był on zgodny z ich osobistym potencjałem i potrzebami rynku pracy.

Z licznych przykładów dobrych praktyk wiem, że najważniejsze są tu osobowość doradcy (bądź też nauczyciela wyznaczonego do tej roli), któremu po prostu chce się chcieć, oraz decyzja wszystkich zainteresowanych: „TAK! W naszej szkole nauczymy młodzież, jak ma planować swoją przyszłość i osiągnąć w życiu zawodowy sukces!”

Wojciech Kreft

Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole w świetle nowych przepisów zmieniających system pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Zarząd Główny Stowarzyszenia Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej zapraszają wszystkie szkoły ponadgimnazjalne do skorzystania ze wspólnie przygotowanej płyty CD zawierającej multimedialne szkolenie *Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole w świetle nowych przepisów zmieniających system pomocy psychologiczno-pedagogicznej* przeznaczone dla rad pedagogicznych.

W świetle nowego prawa oświatowego doradztwo edukacyjno-zawodowe staje się istotnym elementem udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w placówkach. Specjalnie przygotowane szkolenie w jasny i zrozumiały sposób pokazuje, jak szkoła może wspierać uczniów w odnajdywaniu własnej drogi edukacyjnej i kariery zawodowej, łącząc te działania z szeroko pojmowaną pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Płyta zawiera wszystkie niezbędne elementy potrzebne do sprawnego przeprowadzenia rady szkoleniowej: scenariusz szkolenia rady, dwie gotowe prezentacje multimedialne zawierające nagrania przez lektora komentarz do slajdów, arkusze do ćwiczeń oraz przykładowe arkusze do pracy z uczniem. Potrzebny jest jedynie komputer z rzutnikiem!

Druga prezentacja zawarta na płycie, *Jak wdrożyć doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole – praktyczna realizacja zadań (narzędzia, metody, materiały), to także wartościowy materiał do wdrożenia doradztwa*. Koncentruje się ona na bardziej szczegółowym opisanie zadań doradcy wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2010 nr 228, poz. 1487) i pokazaniu, jak wdrożyć je w praktyce.

Płyta zawiera także bezpłatne zasoby informacyjne, scenariusze zajęć, nowe, ciekawe narzędzia do wykorzystania oraz materiały do samokształcenia. Są to artykuły i opracowania merytoryczne – m.in. *Opis idei tworzenia SZoK-ów*, czyli szkolnych ośrodków kariery, czy też *Metodologia kształcenia dla potrzeb rynku pracy*.

W katalogu *Pakiety multimedialne* zamieściliśmy trzy bezpłatne, innowacyjne i kompleksowe narzędzia opracowane w ramach projektów Ministerstwa Edukacji Narodowej, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – narzędzia diagnostyczne i materiały metodyczne wspomagające proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów.

Są to:

- [Vademecum Talentu](#) – zintegrowana ocena predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów,
- [Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego](#)
- [Labirynt zawodów](#) – niewerbalny test predyspozycji i zainteresowań zawodowych wraz z multimedialnymi zasobami informacji zawodowej.

Poza tym na płycie CD można znaleźć raporty na temat działalności szkolnych ośrodków kariery oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych, gotowe prezentacje związane z różnymi podejściami do modelu wsparcia planowania kariery oraz dwa ostatnie numery kwartalnika „Doradca Zawodowy” w wersji elektronicznej.

Zapraszamy także do szczegółowego przejrzania zawartego na płycie CD pliku Linki i rekomendacje, który opisuje wiele innych zasobów informacyjnych, innowacyjnych, nowoczesnych narzędzi do planowania kariery oraz materiałów do samo-kształcenia. Płyta jest dystrybuowana bezpłatnie do szkół w całej Polsce.

[Zawartość płyty do pobrania](#)

Opracował: Wojciech Kreft

Rysunek 1. Piramida kariery opracowana przez firmę Progra